

Интерпрессервис; Книжный Дом, 2003. – 720 с

2. Осовська Г.В. Економічний словник / Осовська Г.В., Юркевич О.О., Завадський Й.С. – К. : Кондор, 2007. – 358 с.

3. Пасхавер Б. Цінова конкурентність аграрного сектора / Б. Пасхавер // Економіка України. – 2007. – №1. – С. 78–87 с

4. Кравченко С.А. Фактори II рівня адаптації сільсько-господарських підприємств умовам конкуренції / С.А. Кравченко // Економіка АПК. – 2007. – № 3. – С. 115–121

5. Про основні засади державної аграрної політики на період до 2015 року. – Закон України : від 18 жовтня 2005 року, №2982-IV// [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.rada.ua>

6. Українська картопля неконкурентна, але ринок росте. Матеріали другої міжнародної конференції «Комерційне плодоовочівництво в Україні – 2011» [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://agribusiness.kiev.ua/uk/events/programme/1293652873/>

7. Про твердження плану першочергових заходів щодо розвитку виробництва картоплі й овочів : Розпорядження Кабміну № 475-р від 18.05.11 р. [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://statuspress.com.ua/ukrainian-news/kabmin-vyuzasnil-skolko-ukraine-neobходимо-vyrashhivat-ovoshhej.html>

8. Статистический ежегодник Украины [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.ukrstat.gov.ua/>

Надійшла 09.10.2011

УДК 657.471.001.76

І. М. КОМАРНИЦЬКИЙ, Р. Л. ЦЕБЕНЬ

Хмельницький кооперативний торговельно-економічний інститут

ОБЛІК ВИТРАТ НА ІННОВАЦІЇ: ВІТЧИЗНЯНИЙ ТА ЗАРУБІЖНИЙ ДОСВІД

У статті розглянуто обліковий аспект інноваційних процесів в Україні. Висвітлено принципи обліку та напрямки фінансування інноваційних процесів. Особливу увагу присвячено особливостям обліку витрат на дослідження та розробки.

The article considers the peculiarity of accounting aspects innovation process in Ukraine. Defined principles of account and directions of financing of innovative processes. The special attention is devoted the features of account of charges on research-and-development.

Ключові слова: інноваційна діяльність, інновації, дослідження, розробки.

Актуальність проблеми у загальному вигляді та її зв'язок з важливими науковими та практичними завданнями. Економічний розвиток України в умовах економічної кризи може забезпечити стрімка активізація інноваційних процесів в нашій державі. Підвищення конкурентоспроможності товарів та послуг, зміцнення позицій на існуючих ринках і відкриття нових неможливі без інвестицій у інновації. Це забезпечить економічний розвиток в умовах економічної кризи, оскільки інновації стають важливою умовою підвищення якості продукції, створення нових якісних товарів і послуг, стають головним засобом ресурсозбереження та конкурентоспроможності українських підприємств.

Вирішення проблеми розвитку та економічного зростання підприємств неможливе без належного відображення їх в бухгалтерському обліку та використання відповідної інформації для прийняття ефективних управлінських рішень. Тому питання належного відображення витрат на інноваційні дослідження і розробки у бухгалтерському обліку має важливе теоретичне та практичне значення та свідчить про актуальність теми дослідження.

Аналіз останніх досліджень та публікацій. Вибір інноваційного шляху розвитку економіки підтримують у свої публікаціях значна кількість українських вчених, як А. Гальчинський, В. Геєць, М. Йохна, В. Стадник, А. Чухно та ін.

Обліковий аспект інноваційних процесів розглядався у працях Білухи М.Т., Бутинця Ф.Ф., Бородкіна О.С., Голова С.Ф., Кужельного М.В., Крупки Я.Д., Нападівської Л.В., Малюги Н.М., Пушкаря М.С., Чумаченка М.Г., Шевчука В.О. та інших. Незважаючи на значну кількість публікацій, яка присвячена даному питанню, однозначного вирішення проблеми відображення витрат на інновації у бухгалтерському обліку немає.

Метою статті є визначення шляхів удосконалення обліку інновацій на основі аналізу вітчизняного та зарубіжного досвіду.

Виклад основного матеріалу дослідження. Економічні ресурси є вичерпними, отже важливим джерелом економічного зростання мають стати наукові дослідження і розробки, тобто інновації. В економічній літературі термін "інновація" інтерпретується як перетворення потенційного науково-технічного прогресу в реальний, який втілюється в нових продуктах і технологіях. Інноваційний продукт характеризується вищим технологічним рівнем, новими споживчими якостями товару або послуги порівняно з попереднім продуктом. За змістом чи внутрішньою структурою розрізняють інновації технічні, економічні, організаційні, управлінські та ін. Виокремлюють такі ознаки, як масштаб інновацій (глобальні та

локальні); параметри життєвого циклу; закономірності процесу впровадження.

Вчені по-різному трактують це поняття залежно від предмета та об'єкта свого дослідження. Наприклад, Б. Твіс визначає інновацію як процес, у якому винахід або ідея набувають економічного змісту. Ф. Ніксон вважає, що інновація – це сукупність технічних, виробничих і комерційних заходів, що спричинюють появу на ринку нових товарів, поліпшених промислових процесів та устаткування.

Відповідно до міжнародних стандартів, інновація визначається як кінцевий результат інноваційної діяльності, який дістав втілення у вигляді нового або удосконаленого продукту, впровадженого на ринку, нового або удосконаленого технологічного процесу, що знайшов використання у практичній діяльності.

На цих же засадах дано визначення інновацій у Законі України «Про інноваційну діяльність», а саме, як новостворені (застосовані) і (або) вдосконалені конкурентоздатні технології, продукція або послуги, а також організаційно-технічні рішення виробничого, адміністративного, комерційного або іншого характеру, що істотно поліпшують структуру та якість виробництва і (або) соціальної сфери [1].

В свою чергу, інноваційний продукт – результат науково-дослідної і (або) дослідно-конструкторської розробки, що відповідає вимогам, встановленим цим Законом [1].

Інноваційна діяльність включає:

- 1) випуск та розподіл принципово нових видів техніки і технологій;
- 2) прогресивні міжгалузеві структурні зрушення;
- 3) реалізацію довгострокових науково-технічних програм з тривалими термінами окупності витрат;
- 4) фінансування фундаментальних досліджень з метою здійснення якісних змін у системі

продуктивних сил країни;

5) розробка та впровадження нових ресурсозберігаючих технологій, які спрямовані на покращення економічного та екологічного стану.

Підтримка інноваційних процесів здійснюється на державному рівні. Це закріплено Законом України «Про інноваційну діяльність», а саме, державне регулювання інноваційної діяльності здійснюється шляхом:

- визначення та підтримки пріоритетних напрямків інноваційної діяльності державного, галузевого, регіонального і місцевого рівнів;

- формування та реалізації державних, галузевих, регіональних та місцевих інноваційних програм;

- створення нормативно-правової бази і економічних механізмів для підтримки та стимулювання інноваційної діяльності;

- захисту прав та інтересів суб'єктів інноваційної діяльності;

- фінансової підтримки виконання інноваційних проектів;

- стимулювання комерційних банків та інших фінансово-кредитних установ, які кредитують виконання інноваційних проектів підтримки та розвитку сучасної інноваційної структури [1].

За даними Держкомстату України, кількість підприємств, які займалися інноваційною діяльністю, в 2004 році становила 1705, в 2005 році – 1697, в 2006 році – 1808. Отже, кількість підприємств, що займаються інноваційною діяльністю в Україні постійно зростає.

Інноваційний цикл охоплює весь комплекс відносин виробництва та споживання і являє собою період від народження ідеї до її комерційної реалізації. Він включає такі основні етапи:

- дослідження;

- розробку;

- підготовку до виробництва;

- виробництво;

- реалізацію.

Облік інноваційної діяльності доцільно побудувати за такими принципами:

1. Виокремлення інноваційної продукту як об'єкта бухгалтерського обліку з урахуванням його властивостей.

2. Відображення інновацій на рахунках бухгалтерського обліку як кількісно визначених і відокремлених об'єктів.

3. Накопичення на рахунках бухгалтерського обліку витрат на інновації.

4. Відображення інформації про витрати на інновації у фінансовій звітності підприємства.

Необхідно зазначити, що структура витрат на інноваційні процеси є досить різноманітною, на це впливає склад інноваційних програм і проектів. Я. Крупка виділяє такі основні напрями здійснення інноваційних проектів:

- інноваційні програми капітального характеру;

- інноваційні проекти, пов'язані з операційною діяльністю [2].

Залежно від напрямку здійснення інноваційних проектів необхідно використовувати відповідну методику їх обліку.

Інновації капітального характеру здійснюються у процесі інвестиційної діяльності як капітальні вкладення у необоротні матеріальні та нематеріальні активи. Такі витрати обліковуються на рахунок «Капітальні інвестиції» із наступним переведенням до складу основних засобів та нематеріальних активів.

Фінансова складова інноваційних проектів може включати кілька напрямів:

- власні кошти підприємства;
- довгострокові кредити банків;
- кошти державного та місцевого бюджетів.

У випадку отримання кредитних ресурсів виникає потреба у врахуванні отриманих кредитних ресурсів, банківських відсотків та погашення кредитів.

Крім того, інноваційні проекти можуть бути пов'язані з поліпшеннями основних засобів та нематеріальних активів. В даному випадку необхідно або капіталізувати понесені витрати, або включати їх до витрат періоду залежно від економічних вигод. Як правило, витрати інноваційного характеру призводять до збільшення економічних вигод у майбутньому, тому їх необхідно капіталізувати.

Необхідно відмітити, що відсутній окремий законодавчий документ, який регламентує облік інноваційного циклу підприємства. У випадку дослідження та розробок інновацій, які за своєю сутністю є нематеріальними активами, необхідно використовувати П(С)БО 8 «Нематеріальні активи». Крім того необхідно користуватися Типовим положенням з планування, обліку калькулювання собівартості науково-дослідних та дослідно-конструкторських робіт, затвердженим Постановою КМУ № 830 від 20.07.1996р. Але зазначені нормативні документи не враховують специфіки інноваційної діяльності. Так, П(С)БО 8 «Нематеріальні активи» містить методику обліку досліджень та розробок, а класифікація нематеріальних активів не містить окремо виділених інноваційних продуктів.

П(С)БО 8 «Нематеріальні активи» містить визначення «досліджень» та «розробок», в той же час вони не дають чіткого розуміння, які витрати відображаються як витрати поточного періоду, а які відносяться на збільшення нематеріальних активів.

На етапі дослідження проекту суб'єкт господарювання не може продемонструвати існування нематеріального активу, який генеруватиме ймовірні майбутні економічні вигоди. Тому ці видатки визнаються як витрати на час їх понесення.

Прикладами досліджень є:

- діяльність, спрямована на отримання нових знань;
- пошук, оцінка та остаточний вибір застосування результатів дослідження чи інших знань;
- пошук альтернатив матеріалам, приладам, продуктам, технологіям, системам, послугам;
- формулювання, розробка, оцінка та остаточний вибір можливих альтернатив новим чи вдосконаленим матеріалам, приладам, продуктам, технологіям, системам чи послугам [4].

Якщо суб'єкт господарювання не може виділити етап досліджень від етапу розробок, необхідно керуватися принципом обачності та трактувати такі витрати як витрати на дослідження. Крім того, П(С)БО 8 висуває вимоги, за яких розробки визнаються нематеріальними активами, а саме:

- є намір, технічна можливість та ресурси для доведення нематеріального активу до стану, в якому він придатний до реалізації або використання;
- є можливість отримання майбутніх економічних вигод від реалізації або використання нематеріального активу;
- є інформація для достовірного визначення витрат, пов'язаних з розробкою нематеріального активу [3].

Практика показує, що зазначені критерії не відрізняються чіткістю. Так, технічна можливість та наявність ресурсів для доведення нематеріального активу до стану, придатного для використання є доволі чіткими критеріями, а критерій отримання економічних вигод у майбутньому не має однозначного трактування.

На етапі розробок суб'єкт господарювання іноді може визначити нематеріальний актив та продемонструвати, що цей актив генеруватиме ймовірні майбутні економічні вигоди. Це відбувається тому, що етап розробок проекту є більш просунутий порівняно з етапом досліджень.

Прикладами розробок є:

- проектування, конструювання та випробовування прототипів та моделей перед комерційним виробництвом або використанням;
- проектування інструментів, матриць, ливарних форм та штампів, у яких застосовано нову технологію;
- проектування, контролювання та функціонування дослідного заводу, який за масштабом не є економічно доцільним для комерційного виробництва;
- проектування, конструювання та випробовування обраних варіантів нових чи вдосконалених матеріалів, приладів, продуктів, технологій, систем чи послуг.

Більш того, необхідно відмітити, що законодавством не встановлено форм звітності, які б стосувалися інноваційних проектів.

Висновки. Інноваційна діяльність має важливе значення для розвитку економіки України. Законодавчі документи, за якими ведеться облік та розкривається інформація щодо інноваційних витрат потребують доопрацювання. Напрямок подальших досліджень може бути розробка комплексу законодавчих документів, які б враховували особливості обліку та звітності у сфері інноваційної діяльності, що покращить прийняття ефективних управлінських рішень користувачами бухгалтерської інформації.

Література

1. Про інноваційну діяльність в Україні : Закон України від 04.02.2002 року №40 –IV// [Електронний ресурс] Режим доступу : <http://zakon.rada.gov.ua/cgi-bin/laws/main.cgi?nreg=40-15>.
2. Крупка Я. Варіанти обліку інноваційних процесів в Україні / Я.Крупка // Бухгалтерський облік і аудит. – 2006. – №5. – С.11–18.
3. Положення (стандарт) бухгалтерського обліку 8 «Нематеріальні активи», затверджено Міністерством фінансів України від 18.10.99 №242 [Електронний ресурс] Режим доступу : <http://zakon.rada.gov.ua>
4. Міжнародний стандарт бухгалтерського обліку 38 «Нематеріальні активи» [Електронний ресурс] Режим доступу : www.minfin.gov.ua/

Надійшла 19.10.2011

УДК 658.7/.8

О. В. КРУПА

Хмельницький національний університет

ЕВОЛЮЦІЯ НАУКОВИХ ПОГЛЯДІВ НА ФОРМУВАННЯ АУТСОРСИНГОВИХ ПОСЛУГ

У статті розглянуто зародження поняття аутсорсингу та розвиток наукової думки щодо нього. Наведені приклади ефективності застосування аутсорсингу на підприємствах. Зроблено висновок, що аутсорсинг є невід'ємною частиною теорії делегування повноважень.

In the article considered generation of outsourcing and development of scientific thought in relation to it. Made examples of effective using of outsourcing on the enterprises. Made conclusions that outsourcing is inalienable part of theory of delegation of credentials.

Ключові слова: аутсорсинг, бізнес-процес, поділ праці, делегування повноважень, управлінська стратегія.

Постановка проблеми. Метою статті є дослідження підходів до визначення аутсорсингу, його значення на сучасному етапі, аналіз можливостей використання аутсорсингу в діяльності вітчизняних підприємств.

Аналіз останніх досліджень Тема аутсорсингу найповніше розкрита лише в роботах західних вчених таких, як Берсін, Бравер, Морган, Хейвуд та деяких російських економістів: Анікіна, Календжяна і лише фрагментарно розкрита в працях вітчизняних науковців, тому відсутня реальна можливість застосування його в діяльності підприємства.

Виникнення аутсорсингу, як теоретичного поняття, активно досліджують сучасні науковці. На практиці ж аутсорсинг активно впроваджується в діяльність численних підприємств різного профілю діяльності.

Виклад основного матеріалу. Термін “аутсорсинг” (“outsourcing”) походить від англійського “outside resource using” – те, що втікає ззовні назовні. Таким чином, аутсорсинг – це організаційне рішення, яке полягає у передачі сторонньому підряднику деяких бізнес-функцій або частин бізнес-процесу підприємства. У відповідності з даним визначенням, вітчизняні автори розглядають аутсорсинг, як сучасну методологію створення високоефективних і конкурентоспроможних організацій в умовах жорсткої конкуренції, що склалися до початку XIX ст. у світі. На їхню думку, його застосування не має меж: виробництво, сфера послуг, фінанси, інформаційні технології та системи, стратегії розвитку, трудові ресурси і т.д. [1, 6–11].

В «The American Heritage Dictionary of the English Language» дається наступне визначення «Аутсорсинг (Outsourcing) – надання послуг чи постачання продукцією зовнішніми постачальниками або виробниками для зменшення витрат».

У деяких публікаціях поняття «аутсорсингу» вживається як певний синонім слів субконтрактінг і кооперація. Кооперація – це форма взаємодії, при котрій підприємство набуває у контрагентів готові вироби (деталі, вузли, агрегати), а субконтрактінг – зовнішні послуги з виконання технологічних операцій. Наприклад, виробниче підприємство купує послуги з виготовлення рекламної продукції або рекламне агентство замовляє поліграфію для клієнта, розмішуючи замовлення в типографії. Інші автори [5, 11] вважають, що не можна ототожнювати поняття аутсорсинг і субконтрактінг, тому що аутсорсинг є частиною стратегії управління компанією, а не просто видом партнерської взаємодії або кооперації.

На наш погляд, останнє найбільш точно визначає поняття аутсорсингу, тому що в багатьох літературних джерелах під аутсорсингом розуміється лише передача традиційних і органічно притаманних організації функцій зовнішнім виконавцям, або переклад функцій і активів внутрішнього підрозділу або самих цих підрозділів сторонньому постачальникові послуг, що пропонує надавати послуги протягом певного часу за заздалегідь обумовленою ціною. Простіше кажучи, як купівля операцій у сторонніх